

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 28.8.2009
KOM(2009) 440 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Europeana – další postup

SEC(2009) 1124

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Europeana – další postup

1. Úvod

Europeana – evropská online knihovna, muzeum a archiv – byla otevřena v listopadu 2008 jako součást iniciativy Komise „digitální knihovny“ s cílem zpřístupnit všem evropské kulturní a vědecké dědictví prostřednictvím internetu. Evropský parlament¹ a Rada² vyzdvihly význam Europeany nejen jako ukázky kulturního dědictví členských států na internetu, nýbrž i prostředku zpřístupnění tohoto dědictví pro každého. Současně zdůraznily i hospodářský potenciál zpřístupnění našich kulturních pokladů online jako zdroje inspirace a nových produktů a služeb v oblastech jako je cestovní ruch a vzdělávání.

Tento dokument se zabývá další fází rozvoje Europeany a jejího budoucího zaměření. Předkládá hlavní úkoly budoucích let týkající se 1) rozšiřování obsahu Europeany o veřejné i autorským právem chráněné materiály nejvyšší kvality, které mají pro uživatele největší význam, a 2) udržitelného modelu financování a řízení. Cílem je zajistit, aby Europeana a potřebná politická opatření pro digitalizaci, dostupnost online a digitální uchování trvale zviditelnily evropskou kulturu na internetu a přeměnily naše společné i rozmanité dědictví v nedílnou součást budoucí evropské informační infrastruktury.

S cílem shromáždit informace, jak tohoto cíle co nejlépe dosáhnout, zahajuje Komise konzultaci na základě řady otázek, které jsou obsaženy v pracovním materiálu připojeném k tomuto sdělení. Zúčastněné strany se vyzývají, aby své poznámky ke kterékoli nebo ke všem otázkám zaslaly do 15. listopadu 2009.

2. EUROPEANA: STRATEGIE PRO ZPŘÍSTUPNĚNÍ EVROPSKÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ ONLINE

2.1. Politické souvislosti

Iniciativa na vytvoření digitálních knihoven i2010 byla zahájena v září 2005. Vycházela z předchozích činností podporovaných Komisí, jejichž cílem bylo zpřístupnit evropské kulturní dědictví online, a z dopisu (ze dne 28. dubna 2005) šesti představitelů států a vlád adresovaného předsedům Evropské komise a Evropské rady, v němž navrhovali vytvoření evropské digitální knihovny.

Pro širokou veřejnost je Europeana nejviditelnějším výsledkem této iniciativy. Představuje společný přístup k nezměrnému a stále rostoucímu obsahu, který byl digitalizován a zpřístupněn online kulturními orgány členských států. Europeana je však pouze špička ledovce. Její vytvoření a růst by nebyl možný bez neustálé práce členských států na

¹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 27. září 2007 o „i2010: směrem k evropské digitální knihovně“.

² Závěry Rady ze dne 20. listopadu 2008 o projektu Europeana, Úř. věst. C 319, 13.12.2008, s. 18.

digitalizaci, zpřístupnění online a digitálním uchováním. Komise se členskými státy spolupracovala na tom, aby se tato témata stala součástí politické agendy a aby se politiky v celé Evropě vyvíjely stejným směrem. V roce 2006 vydala Komise doporučení³, v němž stanovila řadu konkrétních opatření, která mají být přijata, a ve spolupráci se skupinou odborníků členských států monitoruje, jak členské státy toto doporučení a s ním spojené závěry Rady provádějí.

Komise rovněž usnadnila konsenzus zúčastněných stran ohledně praktických řešení klíčových otázek týkajících se zpřístupnění online kulturního a vědeckého materiálu. Tuto činnost organizovala prostřednictvím skupiny na vysoké úrovni pro digitální knihovny, ve které se sešli zástupci kulturních institucí, držitelů autorských práv, technologických firem a akademické obce. Tato činnost vedla mimo jiné k vytvoření vzorové licence pro digitalizaci děl, která se již nevydávají, a ke společnému projektu vydavatelů a vědců s cílem posoudit dopad otevřeného přístupu k vědeckým publikacím. Základem těchto politických činností je rozsáhlá technická činnost spolufinancovaná v rámci programu *eContentplus*, programu pro konkurenceschopnost a inovace a sedmého rámcového programu pro výzkum a vývoj.

Europeana přispívá k šíření kultury členských států a vyzdvihuje společné prvky tím, že našemu bohatému a rozmanitému kulturnímu dědictví zajišťuje velkou viditelnost na internetu. Nabízí „virtuální stálé expozice“ děl, která jsou rozmístěna po celém kontinentu, a tím zvyšuje význam jednotlivých digitalizovaných sbírek.

Její stránky rovněž pomáhají hledat informace v různých formátech (text, zvuk, audiovizuální díla, obrázky) a srovnávat společnou evropskou historii a dědictví jednotlivých zemí z různých perspektiv.

Kromě toho podporuje Europeana další iniciativy členských států v oblasti digitalizace, neboť poskytuje přehled materiálu, které už byl digitalizován, a kde je třeba ještě v Unii vyvinout další úsilí.

Hodnota Europeany pro uživatele spočívá v tom, že jim umožňuje prostřednictvím jediného rozhraní – a v jejich mateřském jazyce – nalézat digitalizovaný kulturní obsah poskytnutý důvěryhodnými kulturními organizacemi v celé Evropské unii a využívat jej pro práci, volný čas či studium.

2.2. Současný stav

V současné době poskytuje Europeana prostřednictvím vícejazyčného rozhraní přímý přístup k jedinečnému souboru více než 4,6 milionu digitalizovaných knih, novin, filmových klipů, map, fotografií a dokumentů z evropských knihoven, archivů, muzeí a audiovizuálních archivů. V následujících letech toto číslo rychle poroste. Živý zájem veřejnosti o Europeanu se jasně projevil při jejím spuštění v listopadu 2008.

Dnes přispívá k obsahu Europeany více než 1 000 kulturních institucí (přímo nebo prostřednictvím shromaždišť) a více než 150 institucí je součástí její partnerské sítě. Rozsah a potenciál této spolupráce různých druhů kulturních institucí prostřednictvím Europeany je naprosto ojedinělý. Prodlužující se seznam kulturních institucí, které nabízejí zpřístupnění svého obsahu touto cestou, je důkazem značného potenciálu a síly vize Europeany. Europeana

³ Doporučení 2006/585/ES o digitalizaci a uchovávání digitálních záznamů, Úř. věst. L 236, 31.8.2006, s. 28.

našla způsob, jak poskytnout koncovému uživateli přímý přístup k rozmanitým evropským kulturním sbírkám a přitom zachovat viditelnost těchto institucí. Tato spolupráce by se mohla rozšířit na celosvětové iniciativy, jako je Světová digitální knihovna.

Organizační struktura pro další rozvoj Europeany už existuje. Každodenní provoz stránek zajišťuje kancelář Europeany umístěná v nizozemské státní knihovně. Kancelář se rozšiřuje, aby byla schopna zvládnout údržbu a aktualizaci prototypu, který byl spuštěn v roce 2008, a na rok 2010 připravuje velkou aktualizaci stránek – Europeana 1.0.

V následujících letech budou stránky postupně doplňovány o nové funkce a služby a budou se zlepšovat služby stávající. Hlavními úkoly je vyhledávání a rozhraní. Zvláštní pozornost se věnuje vývoji služeb webu 2.0 k vytvoření zájmových společenství a ke zlepšení vícejazyčných vlastností. Vstupní informace pro zlepšování stránek vycházejí z nedávného průzkumu mezi uživateli Europeany, kterého se zúčastnilo více než 3 000 osob a který poskytl pozitivní zpětnou vazbu o této službě. Při aktualizaci stránek bude Europeana i nadále fungovat jako laboratoř pro testování nových nápadů a výsledků výzkumu. Je třeba zvyšovat povědomí o Europeaně, aby byli občané o této službě lépe informováni.

3. VÍCE OBSAHU PRO EUROPEANU

Podmínkou dalšího úspěšného rozvoje Europeany je rozšiřování jejích sbírek. Komise si stanovila politický cíl zpřístupnit do roku 2010 prostřednictvím těchto stránek **10 milionů objektů**. V dalších letech by se tento počet měl dále násobit.

Rozšiřování Europeany vyžaduje, aby v celé Evropě pokračovala digitalizace a aby se objektům přiřazovala metadata tak, aby digitalizované objekty vyhovovaly nejvyšším standardům. Komise proto požádala členské státy, aby zvýšily úsilí v této oblasti a zajistily, aby byl digitalizovaný obsah co nejsnadněji zpřístupněn prostřednictvím Europeany, a to i pomocí vytváření vnitrostátních nebo tématických shromaždišť⁴.

3.1. Druhy obsahu

Obecně lze říci, že příspěvky jednotlivých členských států do Europeany jsou dosud nevyrovnané, a to jak z hlediska počtu objektů, tak druhu materiálu (viz část 2 pracovního dokumentu připojeném k tomuto sdělení). Největší úsilí na přispívání do Europeany vyvinula Francie, jejíž velmi viditelné zastoupení představuje přibližně 47 % všech digitalizovaných objektů. Některé jiné členské státy přispěly pouze několika objekty. Jak budou v Europeaně přibývat objekty ze sbírek po celé Evropě, bude se tato situace postupně vyrovnávat.

V první fázi přispěly některé členské státy (např. Polsko, Maďarsko) do Europeany hlavně knihami, zatímco jiné (Finsko, Lucembursko, Estonsko) se soustředily na noviny a časopisy nebo (jako v případě Rumunska) na obrazy z muzeí. To vede k paradoxní situaci, kdy jsou klasická díla evropské literatury v Europeaně dostupná v řadě jazyků, nikoli však v jazyce původním. Najdete zde například Goethova díla ve francouzštině, polštině a maďarštině, ale ne v němčině.

Tato situace vyvolala připomínky i otázky uživatelů. Výběr obsahu, který má být digitalizován a vložen do Europeany, stanoví členské státy a jejich kulturní instituce v souladu

⁴ Sdělení „Evropské kulturní dědictví na dosah jedním kliknutím“, 11. srpna 2008.

s jejich kulturními a/nebo informačními strategiemi. Aby však uživatelé našli v Europeany to, co očekávají, bude možná třeba u určitých kategorií materiálu vyvinout zvláštní úsilí.

3.2. Obsah chráněný autorským právem

Jedním z klíčových úkolů je zahrnout do Europeany i materiál, na který se vztahuje autorské právo, a předejít tak „velké prázdnotě 20. století“, tedy situaci, kdy je na webu zpřístupněno mnoho kulturního materiálu z období před rokem 1900, ale jen velmi málo materiálu z méně vzdálené minulosti. Vyžaduje to dobrou spolupráci mezi kulturními institucemi a držiteli autorských práv při plném dodržení právních předpisů o autorském právu. Tato spolupráce může mít podobu dohod mezi kulturními institucemi jednotlivých států a držiteli práv nebo jí mohou být odkazy z Europeany na internetové stránky provozované držiteli práv.

Dobрым příkladem druhého typu partnerství je Gallica2, stránka francouzské národní knihovny. (Bibliothèque nationale de France). Poskytuje bezplatný přístup k veřejným materiálům a odkazy na obsahy francouzských vydavatelů, chráněné autorským právem. Vydavatelé pak rozhodnou, jakou část svého obsahu chtějí prostřednictvím stránky Gallica2 zpřístupnit, a uživatelé mohou na jejich stránkách získat celá díla. O podobném modelu se uvažuje i v případě Europeany. Výhodou pro uživatele je, že nejen získají přímý přístup online k veřejně dostupným materiálům, ale mohou i snadno nalézt obsah chráněných autorským právem, který chtějí získat. Výhodou pro vydavatele by byla větší viditelnost jejich děl v celé Evropě.

V některých evropských zemích, například v Nizozemsku a v Německu, zkoumají držitelé autorských práv a kulturní instituce různé modely, které umožní kulturním institucím digitalizovat kulturní materiál na poplatek a zpřístupnit jej veřejnosti. Týká se to zejména knih, které se již nevydávají, ale jsou chráněny autorským právem, a také starších novin.

Pro rozvoj Europeany má velký význam, aby takové licence umožnily zpřístupnění materiálu v celé EU. Jedno francouzské shromaždiště muselo z Europeany stáhnout fotografie, protože mělo právo je šířit pouze na území Francie. Existují i další příklady, kdy kulturní instituce přijaly licence, které omezují šíření materiálu na IP adresy vnitrostátní internetové domény. Takové dohody jsou výsledkem finančních úvah – licence pro celou Evropu by mohla být drahá – nebo mají souvislost s právními otázkami. Vzniká tak však riziko, že digitalizované evropské kulturní dědictví bude roztříštěné do vnitrostátních internetových úložišť, a tato situace vyvolává otázky ohledně odpovědnosti kulturních institucí v celé EU financovaných z veřejných prostředků poskytovat všem občanům EU rovnocenný přístup ke službám nabízeným na internetu.

Jednou z oblastí, kde je naléhavě třeba učinit pokrok pro usnadnění digitalizace a zpřístupnění obsahu prostřednictvím Europeany, jsou tzv. osiřelá díla, tedy díla, u nichž je nemožné nebo velmi složité nalézt držitele autorských práv. V doporučení z roku 2006 o digitalizaci a uchování digitálních záznamů požádala Komise členské státy, aby zavedly mechanismus, který problém osiřelých děl vyřeší. Většina členských států v tomto směru pokročila jen málo. V rámci skupiny na vysoké úrovni pro digitální knihovny podepsaly různé zúčastněné strany memorandum o porozumění týkající se pokynů pro důsledné vyhledávání v případech osiřelých děl.

Zelená kniha o autorském právu ve znalostní ekonomice⁵ toto memorandum v roce 2008 doplnila řadou otázek, týkajících se zejména toho, zda je na evropské úrovni zapotřebí k řešení problematiky osiřelých děl právních předpisů a jak řešit přeshraniční aspekty. Na základě výsledků konzultace vypracuje Komise posouzení dopadů týkající se řešení problematiky osiřelých děl, ve které zváží různé přístupy, které by mohly digitalizaci a šíření osiřelých děl usnadnit.

Otázka osiřelých děl vzbudila nedávno rostoucí pozornost v souvislosti s urovnáním ohledně aplikace Google Book Search (vyhledávání knih na Googlu), která se týká mnoha z těchto děl. Diskuse o urovnání probíhaly na ministerské úrovni na jednání Rady ve složení pro vzdělávání, mládež a kulturu dne 12. května 2009 a Rady ve složení pro konkurenceschopnost dne 28. května 2009. Komise byla požádána, aby předložila analýzu dopadů tohoto urovnání, a v současné době na této analýze pracuje.

K souvislosti s digitalizací starších děl existuje v právních předpisech týkajících se autorských práv nápadný a velmi důležitý rozdíl oproti USA. Trvání ochrany autorským právem bylo v Evropě a USA sladěno na 70 let po smrti autora, v USA je však stanoven jako výchozí rok 1923 (díla vydaná před rokem 1923 jsou veřejně dostupná). Proto lze mnohá díla evropského původu vzniklá před rokem 1923 digitalizovat a zpřístupnit v USA bez licenční dohody, zatímco evropským občanům je prostřednictvím služeb jako je Europeana zpřístupnit nelze⁶. Praktickým důsledkem je širší přístup k digitálním knihám v USA než v Evropě a je třeba, aby držitelé práv a kulturní instituce zvážily možnosti řešení této situace. Taková řešení by mohla zahrnovat rychlé vytvoření rejstříku osiřelých děl a děl, která se už nevydávají, což už v rámci projektu ARROW probíhá, nebo pragmatické použití výchozího data, které by pro důsledné vyhledávání děl před určitým datem stanovilo nižší práh.

3.3. Veřejně dostupný obsah

Mnohé materiály zpřístupněné v digitální podobě prostřednictvím Europeany jsou veřejně dostupné. Znamená to, že se na ně už nevztahují autorská práva a v zásadě k nim mohou přistupovat a používat je všichni. Takový materiál je významným zdrojem opakovaného využívání pro občany i společnosti, a současně hnacím motorem kreativity ve věku internetu. Z toho důvodu Komise zdůraznila nutnost „zachovat dostupnost volných děl i poté, co dojde ke změně jejich formátu. Jinými slovy, měla by zůstat volnými díly i po své digitalizaci a měla by být dostupná prostřednictvím internetu.“⁷

V praxi tak tomu vždy není. Zatímco některé kulturní instituce výslovně uvádějí, že materiály, které poskytují do Europeany, patří k veřejně dostupným dílům, jiné drží k digitalizovaným dílům autorská práva anebo vyžadují poplatky za stažení. Některé instituce používají vodoznaky a v jednom případě je zpoplatněno prohlížení díla v rozumném rozsahu. Různé postupy ukazují na širokou škálu přístupů v EU, které jsou někdy diktovány rostoucím tlakem na kulturní instituce, aby zvyšovaly přímé příjmy z majetku, který vlastní. Zpoplatnění digitalizovaných veřejně dostupných děl ukazuje i na skutečnost, že samotná digitalizace

⁵ KOM(2008) 466/3.

⁶ V nedávném oznámení týkajícím se dostupnosti aplikace Google Book Search (vyhledávání knih na Googlu) pro mobilní telefony Google uvedl, že občanům USA je prostřednictvím této služby k dispozici více než jeden milion veřejně přístupných knih. Tisková zpráva Googlu pro Evropu uvádí pouze půl milionu veřejně přístupných knih.

⁷ Sdělení „Evropské kulturní dědictví na dosah jedním kliknutím“, s. 7.

s sebou nese náklady. Současně však vážně omezuje kulturní a hospodářský potenciál materiálu.

Z právního hlediska je otázkou, zda sama digitalizace nezakládá nová práva. Za běžných okolností by tomu tak nebylo. Míra původnosti potřebná k založení autorského práva však není na evropské úrovni harmonizována, takže odpověď na tuto otázku se od jednoho členského státu k druhému liší⁸. Může se lišit i pro různé druhy digitalizace (například skenování knih není totéž jako 3D zobrazování objektů).

Zásadní otázkou je, zda je přijatelné znemožnit přístup k veřejně dostupnému materiálu, který byl digitalizován veřejnou institucí za veřejné peníze místo toho, aby byl všeobecně dostupným majetkem informační společnosti. Posledně jmenovaný přístup je v souladu s politikou Společenství pro opětovné používání informací veřejného sektoru, a rovněž s Doporučením ministrů OECD o lepším přístupu k informacím veřejného sektoru a jejich efektivnějším využívání⁹. Tato otázka má pro Europeanu stěžejní význam, protože podmínky používání stránek se řídí politikami přispívajících institucí.

Podobné otázky vyvstávají, když veřejné instituce poskytnou výhradní dohody soukromým podnikům pro digitalizaci a využívání svého jedinečného veřejně dostupného majetku výměnou za materiální výhody. U takových dohod vzniká riziko, že bude znemožněn přístup k veřejně dostupnému obsahu, v některých případech však je to jediný způsob, jak financovat digitalizaci. Toto dilema vyjádřila skupina na vysoké úrovni pro digitální knihovny ve své zprávě o partnerství veřejného a soukromého sektoru pro digitalizaci. Skupina doporučila, aby „obsah veřejně dostupný v analogovém světě zůstal veřejně dostupný i v digitálním prostředí. Pokud je zavedení omezení přístupu a používání nezbytné proto, aby mohl být digitální obsah zpřístupněn pro všechny, mělo by omezení platit jen po určitou dobu“¹⁰.

4. OTÁZKY FINANCOVÁNÍ A SPRÁVY

V závěrech Rady ze dne 20. listopadu 2008 týkajících se Europeany zdůraznili ministři EU odpovědní za kulturu potřebu nalézt udržitelný model financování a správy této služby. Ministři vyzvali Nadaci evropské digitální knihovny, Evropskou komisi a členské státy, aby v tomto ohledu spolupracovali. Diskuse na toto téma probíhaly v rámci skupiny odborníků členských států pro digitalizaci a uchovávání digitálních záznamů. Současná konzultace zahajuje pro širší okruh zúčastněných stran diskusi o tom, jak zajistit, aby měla Europeana v budoucnosti potřebnou autonomii.

Pro další rozvoj Europeany lze koncipovat širokou škálu modelů od provozu plně financovaného Společenstvím až po model, v němž hraje ústřední roli při provozování služby soukromý sektor. Model financování a správy, který bude nakonec vybrán, by měl brát v úvahu cíl Europeany poskytovat co nejširší možný přístup ke kulturním sbírkám, evropský rozměr a povahu stránek a rovněž přední úlohu kulturních institucí, které svými sbírkami přispívají. Měl by také brát v úvahu skutečnost, že náklady na kancelář Europeany představují pouhý zlomek celkových investic členských států a Evropské unie na zpřístupnění kulturního dědictví na internetu.

⁸ Kritérium původnosti však bylo harmonizováno pro fotografie, databáze a počítačový software.

⁹ Soul, dne 18. června 2008.

¹⁰ http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/reports/ppp/ppp_final.pdf

4.1. Financování fáze rozvoje (2009–2013)

V počáteční fázi přispívala na vytvoření Europeany Evropská komise prostřednictvím projektu EDL-net spolufinancovaného v rámci programu *eContentplus*. Projekt s rozpočtem ve výši 1,3 milionu eur byl ukončen počátkem roku 2009.

V období od roku 2009 do poloviny roku 2011 bude rozvoj Europeany spolufinancován částkou 6,2 milionu eur prostřednictvím projektu Europeana 1.0, vybraného v rámci programu *eContentplus*. V této fázi budou finančními prostředky přispívat některé členské státy¹¹ a několik jednotlivých kulturních institucí.

Komise může podporovat fázi rozvoje Europeany do konce roku 2013 prostřednictvím programu pro konkurenceschopnost a inovace. V této fázi se budou finančně podílet členské státy a/nebo bude zahájeno sponzorování soukromého sektoru.

4.2. Financování ve střednědobém horizontu (rok 2013 a dále)

Pro období od roku 2013 je třeba přemýšlet o dalších způsobech financování Europeany, které naleznou správnou rovnováhu mezi financováním ze strany Společenství a z jiných zdrojů a opustí současný způsob financování prostřednictvím projektů. Doplnkové finanční prostředky by mohlo poskytnout partnerství veřejného a soukromého sektoru nebo strukturovanější příspěvky členských států. Lze rovněž očekávat příjmy z provozu stránek, ty však pokryjí jen malou část celkových nákladů na provozování služby. Zpoplatnění vyhledávání obsahu prostřednictvím Europeany a dalších funkcí stránek pro koncové uživatele nepřichází v úvahu, protože by to vážně ohrozilo přijímání stránek uživateli a bylo by to v rozporu s jejich hlavním cílem.

Partnerství veřejného a soukromého sektoru pro Europeanu

Partnerství veřejného a soukromého sektoru pro Europeanu by mohlo nabývat různých forem. Prvním modelem je *soukromé sponzorování*, protože Europeana se dále rozvíjí a přitahuje více uživatelů. Sponzorování by mohlo vycházet z filantropických úvah – model, který je velmi rozšířen v USA. Další možností je sponzorování výměnou za protislužbu, například reklamu.

Postupy členských států pokud jde o přijatelnost komerčních sdělení na stránkách jako je Europeana, které nabízejí veřejné služby, se liší. Mohou záviset i na druhu komerčního sdělení, protože umístění firemního loga v informacích na pozadí je něco jiného, než reklamní banner na konkrétní výrobek.

Dalším možným zdrojem příjmu by mohly být *platby za odkazy z Europeany* na stránky organizací (soukromých nebo veřejných), které z tohoto obsahu mají příjem. Jinými slovy by se jednalo o zprostředkovatelský poplatek za spojení na stránky se zpoplatněným obsahem. Partnerství veřejného a soukromého sektoru založené na takovém propojení však nemusí nutně znamenat finanční vztah. Partnerství mezi francouzskou národní knihovnou a francouzskými vydavateli prostřednictvím projektu Gallica2 je příkladem situace, kdy se poskytování odkazů považuje za součást veřejných úkolů stránek.

¹¹ Francie, Německo, Nizozemsko, Španělsko, Itálie, Finsko, Irsko, Litva, Maďarsko.

Dalším možným modelem ke zlepšení funkčnosti Europeany je *využití technologických řešení a dovedností soukromých podniků*. Partneri ze soukromého sektoru by byli vybíráni pomocí zadávání zakázek (v souladu s pravidly EU pro zadávání veřejných zakázek), nebo by jejich příspěvky mohly být součástí sponzorování, jak je popsáno výše.

Lze si představit i *modely rozsáhlejšího partnerství*, kde je soukromý sektor přímo zapojen do provozování Europeany a získávání příjmů na její provoz. Takové modely by se musely vypořádat s řadou překážek. Europeana by měla samozřejmě i nadále plnit cíle kulturní a informační politiky, které jsou smyslem její existence. Bylo by rovněž třeba získat naprostý souhlas kulturních organizací, které přispívají obsahem, protože jsou skutečnými vlastníky digitálního materiálu, který tvoří základ služby. A konečně by takový model musel být vytvořen tak, aby se zabránilo narušení hospodářské soutěže.

Veřejné financování Europeany

Pokračující financování veřejným sektorem by bylo možné zdůvodnit významem Europeany jako hnacího motoru kulturní politiky, který dodává přidanou hodnotu roztroušeným, málo viditelným kulturním sbírkám přístupným online, protože je spojuje prostřednictvím společného vícejazyčného portálu. Poměrně malá veřejná investice do Europeany by mohla podnítit nesmírné množství kreativní a hospodářské činnosti v oblastech, jako je vzdělávání a cestovní ruch.

Veřejné finanční prostředky by mohly pocházet z nejrůznějších zdrojů. Jednou možností, kterou zvažovala a zamítla Nadace evropské digitální knihovny, je *finanční příspěvek kulturních organizací*, které poskytují obsah. K těmto organizacím patří národní i evropská sdružení, shromaždiště a jednotlivé instituce z různých odvětví. Různorodost této skupiny brání tomu, aby bylo možné vypracovat takový systém příspěvků, který by všichni zúčastnění považovali za spravedlivý.

Zvýšené příspěvky členských států by mohly mít konkrétní podobu dvou základních modelů. První přístup by se opíral o ochotu jednotlivých členských států přispívat, jak některé z nich učinily v počáteční fázi. Byla by to rychlá a flexibilní možnost. Současně by však znamenala pro Europeanu značnou míru nejistoty, protože výše rozpočtu by se rok od roku měnila. Tento přístup navíc nedává členským státům jasnou představu o tom, co se od nich očekává.

Druhý model by byl založen na rozdělovacím klíči, podle něž by mohly všechny členské státy přispívat v závislosti na HDP. Tento model by vyjadřoval odpovědnost všech členských států za rozvoj Europeany, ale existuje riziko, že by jeho režijní náklady mohly být při formálním zavedení tohoto modelu a rozdělovacího klíče poměrně vysoké. V některých případech by byl příspěvek menšího členského státu ve skutečnosti nižší, než náklady na stanovení jeho podílu.

Příspěvek Společenství po roce 2013 by bylo možné zdůvodnit přidanou hodnotou Europeany a jejím významem pro prokázání jednoty Evropy v její kulturní rozmanitosti. Současné financování prostřednictvím projektů založené na výzvách k předkládání návrhů však není udržitelným základem finančního plánování. Je třeba zvážit alternativní možnosti základního financování Europeany v rámci dostupných politických nástrojů.

4.3. Otázky správy

Na provoz Europeany dohlíží Nadace evropské digitální knihovny založená 8. listopadu 2007. Zakládajícími členy jsou evropská sdružení knihoven, archivů, muzeí a audiovizuálních archivů, jakož i řada jednotlivých význačných kulturních institucí. Organizace, které se chtějí stát členy nadace, musí být významnými přispěvateli do Europeany nebo je zastupovat a musí být ochotny plnit její standardy a politiky.

Finanční podpora, kterou Europeaně poskytují některé členské státy, vyvolala otázku jejich vlivu na správní orgány nadace. Komise ani členské státy nejsou součástí formální správní struktury Europeany. Místo toho dostávají informace o postupu a poskytují vstupy pro výkonný výbor nadace prostřednictvím „skupiny pro financování a směřování“, která je součástí stávající skupiny odborníků členských států. Je to v souladu s myšlenkou, že za provoz stránek by měli být odpovědní členové jako hlavní přispěvatelé obsahu a nositelé vědomostí a know-how. Komise má navíc nyní s nadací smluvní vztah prostřednictvím dohod o grantech na projekty, na kterých se nadace podílí.

Vzhledem k očekávanému přílivu nových členů připravuje Nadace EDL změnu současné správní struktury. Následné činnosti po diskusi o střednědobém zaměření Europeany, včetně financování a s ním spojených otázek odpovědnosti, budou možná v budoucnu vyžadovat další úpravy.

5. ZÁVĚR

Europeana se za krátký čas své existence etablovala jako referenční bod evropské kultury na internetu. Je odrazem snahy evropských kulturních institucí o větší zpřístupnění našeho společného a rozmanitého kulturního dědictví všem.

Je třeba vyvinout další úsilí vycházející z už dosažených cílů a úzké spolupráce všech zúčastněných stran, aby se naplnil příslib snadného online přístupu ke knihám, malbám, mapám, fotografiím, novinám, filmovým klipům a zvukovým nahrávkám v celé Evropě.

Tento dokument předkládá hlavní úkoly, které budou určovat další rozvoj Europeany, a formuluje řadu otázek do diskuse, na něž mají zúčastněné strany reagovat.